

**Siódma Międzynarodowa Konferencja Doktorancka
dotycząca prawa konkurencji
(7th International PhD Students' Conference
on Competition Law),
Białystok, 10 października 2017 r.**

W dniu 10 października 2017 r. na Wydziale Prawa Uniwersytetu w Białymstoku (UwB) odbyła się 7. Międzynarodowa Konferencja Doktorancka dotycząca prawa konkurencji zorganizowana przez Katedrę Prawa Gospodarczego Publicznego Wydziału Prawa UwB. Konferencja została poświęcona zagadnieniom prywatnoprawnego egzekwowania naruszeń prawa konkurencji oraz prawu pomocy państwa. Językiem wykładowym konferencji był język angielski.

Konferencję otworzyła dr hab. Anna Piszcz, prof. UwB, która powitała uczestników oraz przedstawiła zaproszonych gości, m.in. prof. Annę Nylund (Uniwersytet w Tromsø, Arktyczny Uniwersytet Norwegii), prof. Amedeo Arena (Uniwersytet Neapolitański im. Fryderyka II) oraz prof. Raimundasa Moisejevasa (Uniwersytet Michała Römera w Wilnie). Następnie prof. Anna Piszcz omówiła główne założenia konferencji oraz jej zakres.

Konferencja została podzielona na dwie części. W pierwszej, moderowanej przez prof. Annę Piszcz, referaty wygłosili eksperci.

Jako pierwsza w tej sesji swój referat pt. *Competition Law and Damages on the Outskirts of the EU: The Norwegian Perspective* wygłosiła prof. Anna Nylund. W swoim wystąpieniu prelegentka zwróciła uwagę na kwestie problematyczne związane z dostosowywaniem prawa norweskiego do prawa unijnego, wynikające z faktu, że Norwegia nie jest członkiem Unii Europejskiej, a jedynie jest stroną Porozumienia o Europejskim Obszarze Gospodarczym (EOG). To z kolei powoduje, że droga wprowadzania rozwiązań prawnych przyjętych w prawie unijnym jest inna i wymaga każdorazowo zmiany Porozumienia o EOG. Prof. Anna Nylund podkreśliła, że implementacja materialnego prawa konkurencji do prawa norweskiego nie jest problematyczna, ponieważ materialne prawo konkurencji jest częścią Porozumienia o EOG. Natomiast odmiennie przedstawia się kwestia norm proceduralnych, ponieważ państwa będące stronami Porozumienia o EOG zachowały autonomię proceduralną. W związku z tym, że Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/104/UE z 26 listopada 2014 r. w sprawie niektórych przepisów regulujących dochodzenie roszczeń odszkodowawczych z tytułu naruszenia prawa konkurencji państw członkowskich i Unii Europejskiej, objęte przepisami prawa krajowego (dalej: dyrektywa odszkodowawcza) zawiera także normy proceduralne, ich włączenie do krajowego porządku prawnego wiąże się z pewnymi wyzwaniem. Na zakończenie prelegentka wskazała, że niektóre rozwiązania przewidziane w dyrektywie odszkodowawczej, takie jak procedura ujawniania dowodów, są przewidziane w prawie norweskim. Podkreśliła jednocześnie, że normy proceduralne zawarte w dyrektywie odszkodowawczej charakteryzują się wysokim stopniem wyspecjalizowania i nie odnoszą się do ogólnych norm procedury cywilnej.

Następnie prof. Anna Piszcz przedstawiła referat pt. *Competition Law and Damages on the Other Outskirts of the EU: The CEE Perspective*. Na wstępie prelegentka wskazała, że niezależnie

od harmonizacji dokonanej dzięki przyjęciu i implementacji dyrektywy odszkodowawczej, pomiędzy krajowymi porządkami prawnymi nadal pozostały rozbieżności powodujące, że prawo krajowe niektórych państw regionu przewiduje atrakcyjniejsze rozwiązania dla poszkodowanych zamierzających dochodzić roszczeń wynikających z naruszeń prawa konkurencji niż rozwiązania obowiązujące z innych państwach regionu. Zwróciła uwagę na to, że prywatnoprawne dochodzenie roszczeń w państwach Europy Środkowo-Wschodniej jest nieefektywne. W dalszej części wystąpienia prelegentka skupiła się na poszukiwaniu odpowiedzi na pytanie, co odróżnia porządki prawne państw Europy Środkowo-Wschodniej od państw postrzeganych jako posiadające najatrakcyjniejsze rozwiązania, jak Wielka Brytania czy Niemcy, skupiając się głównie na różnicach w obszarze ujawniania dowodów, skutku wydania decyzji, sądach właściwych, postępowaniach grupowych oraz ugodach. Na zakończenie prof. Anna Piszcz wyraziła pogląd, że dyrektywa odszkodowawcza powinna wzmocnić pozycję poszkodowanych naruszeniami prawa konkurencji w państwach Europy Środkowo-Wschodniej. Jednakże sama implementacja polegająca na przepisaniu do prawa krajowego norm wynikających z dyrektywy odszkodowawczej będzie niewystarczająca dla zwiększenia efektywności prywatnoprawnego dochodzenia roszczeń w państwach Europy Środkowo-Wschodniej. Do zwiększenia efektywności konieczne jest także pochylenie się nad zagadnieniami, które pozostały poza zakresem dyrektywy, jak kwestie instytucjonalne, postępowania grupowe oraz niektóre aspekty pozasądowego rozwiązywania sporów.

Prof. Amedeo Arena wygłosił referat pt. *The Commission's Decisions on National Tax Rulings before the CJEU: Untangling the Legal Conundrums of a Recent Trend in Fiscal Aids*. W swoim wystąpieniu prelegent zwrócił uwagę na działania podejmowane przez Komisję Europejską w ramach programu zwalczania szkodliwej konkurencji podatkowej, którego jednym z elementów jest analiza interpretacji indywidualnych prawa podatkowego wydawanych przez organy krajowe pod kątem ich zgodności z unijnym prawem pomocy państwa. Prof. Amedeo Arena przedstawił decyzje Komisji Europejskiej w sprawie interpretacji podatkowych wydawanych przez państwa członkowskie niektórym przedsiębiorstwom wielonarodowym (np. Fiat, Starbucks czy Amazon). W decyzjach tych Komisja Europejska uznawała, że na skutek wydania interpretacji indywidualnych prawa podatkowego organy krajowe zatwierdzały wykładnię przepisów pozwalającą na uniknięcie opodatkowania bądź znaczne zmniejszenie wysokości dochodu podlegającego opodatkowaniu, co w rezultacie stanowiło pomoc państwa udzieloną niezgodnie z unijnymi zasadami udzielania pomocy państwa. W swoim wystąpieniu prelegent poddał analizie najbardziej kontrowersyjne aspekty tych decyzji Komisji Europejskiej oraz zwrócił uwagę na możliwe skutki odwołań rozpatrywanych przez Trybunał Sprawiedliwości UE.

Ostatni referat w tej sesji pt. *Some Experiences with the State Aid Cases in Lithuania* wygłosił prof. Raimundas Moisejevas. W swoim wystąpieniu prelegent na podstawie spraw związanych z udzielaniem pomocy państwa na Litwie omówił wybrane zagadnienia dotyczące pomocy państwa. Jako pierwszą omówił sprawę udzielenia pomocy państwa na budowę infrastruktury niezbędnej do przyłączenia do rurociągu gazowego w celu uniezależnienia dostaw gazu od jedyne go wówczas dostawcy gazu Gazpromu (pomoc państwa udzielona na rzecz AB „Klaipėdos Nafta”). W tym przypadku Komisja Europejska uznała, że państwo udzieliło pomocy z naruszeniem art. 108 ust. 3 TFUE, ale jednocześnie przyjęła, że udzielona pomoc państwa była zgodna z art. 107 ust. 3 lit. c TFUE oraz art. 106 ust. 2 TFUE. Prelegent zwrócił uwagę, że praktyka Komisji Europejskiej pokazuje, że pomoc, która jest przeznaczona na budowę infrastruktury energetycznej, może być uznana

za zgodną z prawem unijnym, jeżeli jest konieczna i proporcjonalna oraz jeżeli pozytywne skutki udzielonej pomocy przeważają nad negatywnymi efektami w zakresie konkurencji oraz handlu. Następnie prof. Raimundas Moisejevas przedstawił sprawę związaną z planowanym udzieleniem pomocy państwa na rzecz Litewskiego Przedsiębiorstwa Transportowego, które znajdowało się w trudnej sytuacji finansowej. Wobec jednak uznania przez Litewską Radę ds. Konkurencji, że pomoc ta może stanowić pomoc państwa, ostatecznie do udzielenia pomocy nie doszło, a przedsiębiorstwo, któremu pomoc miała być udzielona, ogłosiło upadłość. Jako ostatnią przedstawił sprawę związaną z sektorem energetycznym na Litwie. Wskazał, że zgodnie z prawem litewskim usługi w sektorze energetycznym świadczone przez niektóre spółki są uznawane za urzeczywistniające interes publiczny i z tego też względu są wynagradzane z opłat publicznych, przekazywanych do odbiorców na podstawie ustalonych kryteriów. Na tym tle powstał spór zainicjowany przez podmioty, które uiszczają najwyższe opłaty publiczne. Jednym z zagadnień w sporze jest kwestia czy oceniając zgodność z prawem pomocy państwa należy badać cały system związany z opłatami publicznymi, czy też oceniać każde konkretne wsparcie udzielane danemu przedsiębiorcy.

W drugiej części konferencji referaty wygłosili doktoranci. Moderatorem tej sesji była prof. Anna Nylund.

Claudia Massa (Uniwersytet Neapolitański im. Fryderyka II) wygłosiła referat pt. *The Disclosure of Evidence under the Antitrust Damages Directive 2014/104/EU*. Na wstępie przedstawiła ona ogólne założenia dyrektywy odszkodowawczej, skupiając się przede wszystkim na jej celach. W dalszej części wystąpienia prelegentka szczegółowo omówiła kwestie związane z uregulowaną w dyrektywie odszkodowawczej procedurą ujawniania dowodów. Następnie przedstawiła wybrane orzecznictwo sądów unijnych dotyczące możliwości ujawniania oświadczeń składanych w ramach programów łagodzenia kar (*leniency statement*) oraz propozycji ugodowych (*settlement submissions*) z okresu przed przyjęciem dyrektywy odszkodowawczej oraz po jej przyjęciu. Na zakończenie prelegentka zwróciła uwagę, że system ochrony prawa konkurencji nastawiony jest na publicznoprawne egzekwowanie prawa konkurencji. Taki stan rzeczy jest wynikiem nie tylko działań europejskiego prawodawcy, który preferuje ochronę publicznoprawnego egzekwowania prawa konkurencji, lecz także orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, który dotychczas był niezwykle ostrożny i podkreślał, że ocena dopuszczalności ujawniania dowodów zgromadzonych w postępowaniu prowadzonym przez organy ochrony konkurencji powinna być dokonywana z uwzględnieniem okoliczności każdej sprawy.

Następnie Paulina Korycińska-Rządca (UwB) przedstawiła referat pt. *Penalties for Non-compliance with a Court Order for Disclosure of Evidence: The Perspective of Poland against the Background of the Other CEE Countries*. Prelegentka wskazała, że rozwój prywatnoprawnego egzekwowania prawa konkurencji w znacznym stopniu uzależniony jest od istnienia odpowiednich mechanizmów umożliwiających uzyskanie dowodów potwierdzających przesłanki odpowiedzialności odszkodowawczej. Dostrzegając istotną rolę procedury ujawniania dowodów w rozwoju prywatnoprawnego dochodzenia roszczeń wynikających z prawa konkurencji, prawodawca unijny nałożył na państwa członkowskie obowiązek ustanowienia skutecznych, proporcjonalnych i odstraszających sankcji za naruszenie przepisów o ujawnianiu dowodów, pozostawiając jednak państwom członkowskim swobodę w zakresie wyboru rodzajów tych sankcji. W swoim wystąpieniu Paulina Korycińska-Rządca przedstawiła rozwiązania dotyczące sankcji za niezastosowanie się do

nakazu ujawnienia dowodów przyjęte lub planowane w państwach Europy Środkowo-Wschodniej, porównując je z rozwiązaniami przyjętymi w Polsce. Rezultatem tej analizy była konkluzja, że sankcje za niezastosowanie się do nakazu ujawnienia dowodów w poszczególnych państwach Europy Środkowo-Wschodniej różnią się. Najdalej idące różnice widoczne są w zakresie przepisów uprawniających sądy do nakładania sankcji pieniężnych za tego typu naruszenia. Tak znaczne rozbieżności świadczą o tym, że określenia „skuteczne, proporcjonalne i odstrasające”, którymi posługuje się prawodawca unijny w dyrektywie odszkodowawczej, zostały przez państwa Europy Środkowo-Wschodniej zrozumiane niejednorodnie. Prelegentka wyraziła przekonanie, że ostatecznie skuteczność procedury ujawniania dowodów w znacznym stopniu uzależniona będzie od sposobu zastosowania reguł dotyczących ujawniania dowodów przez sądy krajowe.

Małgorzata Salitra (Uniwersytet Szczeciński) wygłosiła referat pt. *Passing-on of Overcharges: The EU Damages Directive Framework and the Polish Perspective*. W pierwszej części swojego wystąpienia prelegentka wyjaśniła, na czym polega zjawisko przerzucania nadmiernych obciążeń, wskazując, że zarzut przerzucenia nadmiernych obciążeń może być wykorzystany w postępowaniach cywilnoprawnych jako zarówno „miecz” (służyć aktywnemu dochodzeniu roszczeń), jak i „tarcza” (służyć obronie przed roszczeniami drugiej strony procesu). Następnie omówiła regulację prawną związaną z przerzucaniem nadmiernych obciążeń zawartą w dyrektywie odszkodowawczej. W ostatniej części wystąpienia Małgorzata Salitra przedstawiła polską regulację dotyczącą przerzucania nadmiernych obciążeń, przyjętą w wyniku implementacji dyrektywy odszkodowawczej. Prelegentka zwróciła także uwagę, że nie wszystkie postanowienia dyrektywy odszkodowawczej w tym zakresie wymagały implementacji, jako że część z wymaganych rozwiązań istniała już w prawie polskim.

Ostatni referat w tej sesji pt. *State Aid in the Football Sector in the European Union* wygłosił Radosław Niwiński (UwB). Prelegent wskazał, że sport odgrywa istotną rolę w Unii Europejskiej, czego przejawem jest chociażby art. 165 TFUE. Następnie wyjaśnił, jakie cechy musi posiadać określona pomoc, aby mogła ona zostać uznana za pomoc państwa. Jednocześnie zwrócił uwagę, że w sektorze sportowym wiele działań państw członkowskich nie może być uznanych za pomoc państwa, ponieważ beneficjent nie prowadzi działalności gospodarczej albo brakuje wpływu interwencji ze strony państwa na handel między państwami członkowskimi. W dalszej części wystąpienia Radosław Niwiński przedstawił zasady udzielania pomocy państwa w sektorze sportowym wynikające z rozporządzenia Komisji (UE) nr 651/2014 z dnia 17 czerwca 2014 r. uznającego niektóre rodzaje pomocy za zgodne z rynkiem wewnętrznym w zastosowaniu art. 107 i 108 TFUE. Prelegent omówił także wybrane sprawy związane z udzielaniem pomocy państwa w sektorze piłki nożnej.

Na zakończenie drugiej części konferencji głos w dyskusji zabrali wszyscy eksperci, dzieląc się swoimi uwagami oraz kierując pytania do każdego prelegenta.

Konferencja została podsumowana przez prof. Annę Piszcz. Na zakończenie prof. Piszcz podziękowała zgromadzonym i zapewniła, że nie było to ostatnie spotkanie z cyklu międzynarodowych konferencji doktoranckich dotyczących prawa ochrony konkurencji.

Paulina Korycińska-Rządca

asystent w Katedrze Prawa Gospodarczego Publicznego UwB
radca prawny w Kancelarii Radców Prawnych Bieluk i Partnerzy
e-mail: p.korycinska@gmail.com